

ERDEM ALPTEKİN
STAJYER PELİN GİDER

İzmir Dış Ticaretinin Ülkemiz Dış Ticareti İçindeki Önemi

İzmir 8.500 yıllık tarihe sahip dünyanın en eski liman şehirlerinden biri. Tarih boyunca bir liman kenti olarak Çanakkale'den Fethiye'ye kadar uzanan geniş bir hinterlandın merkezi olmuştur.

Kentimiz, deniz yolu ulaşımını etkin ve yaygın kullanan bir merkez olmakla beraber aynı zamanda Türkiye'nin deniz yoluyla dışa açılan kapısı konumundadır.

Tarih öncesi çağlarda bile İzmir ve yakın çevresi geniş bir ticaret ağına sahipti. Bu durumun sonucunda, İzmir dünya ticaretinin önemli merkezlerinden biri haline geldi. Avrupa ülkeleri ile yapılan ticarete bağlı olarak İzmir'de deniz ticareti de büyük gelişme kaydetti.

Bugün ülkemizin en büyük konteynır limanları arasında olan İzmir Alsancak Limanı, hem İzmir'in hem bölgenin hem de ülkemizin önemli bir ticaret kaynağı.

Ege Bölgesi'nden yapılan ihracatın yüzde 90'dan fazlası İzmir Alsancak Limanı'ndan yapılıyor. Bununla birlikte İzmir, Batı Anadolu'nun en uç noktasında olması sebebiyle lojistik merkez olma yolunda ilerliyor.

Ulaşım ve ikliminin elverişli olması, dağların kıyıya dik uzanması, yetişmiş insan gücünün varlığı, geçmişten gelen zengin kültürel yapı ve İzmir Alsancak Limanı'nın varlığı gibi daha birçok neden İzmir'in dış ticaret olanaklarını zenginleştirmiştir.

Türkiye ekonomisinde çok önemli bir yere sahip olan İzmir'in, dış ticaret potansiyeli ile ülkemizin kalkınmasındaki rolü göz ardı edilemez.

İzmir'de Yıllara Göre Dış Ticaret

Firma vergi kimlik numaralarının bağlı olduğu ile göre değerlendirme yapıldığında; 2007 yılında İzmir 6,3 milyar dolar ihracat ile sırasıyla İstanbul ve Bursa'nın ardından üçüncü sırada geliyor. Aynı yıl Ege Bölgesinde yapılan ihracatın %62,6'sını İzmir tek başına karşılıyor.

İthalatta ise İzmir 7 milyar dolarla ülke genelinde beşinci sırada yer alıyor.

TÜİK tarafından açıklanan 2008 yılının Ocak-Mayıs döneminde ise, İzmir'den 3 milyar dolar ihracat ve 3,6 milyar dolar ithalat gerçekleştirilmiştir.

2001-2007 yılları arasında İzmir ihracatı ve ithalatı sürekli artış göstermiştir.

Tablo 1. İzmir'in Yıllara Göre İhracat ve İthalat Potansiyeli (milyar dolar)

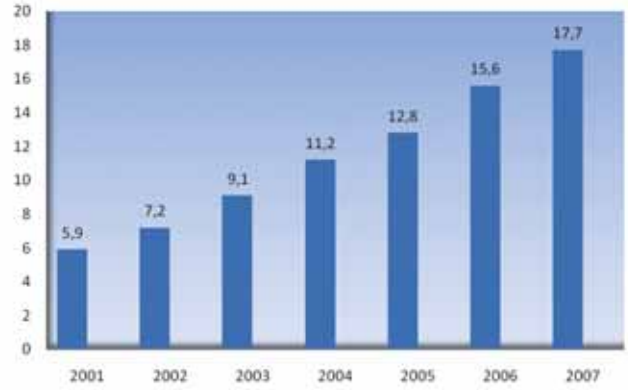
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
İhracat	5,9	7,2	9,1	11,2	12,8	15,6	17,7
İthalat	5,1	6,1	8,6	11,5	14,6	18	21,1
Dış Ticaret Dengesi	0,8	1,1	0,5	-0,3	-1,8	-2,4	-3,4
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)	115,7	118,0	105,8	97,4	87,7	86,6	81,0

Kaynak: TÜİK (Gümrüklere Göre)

İhracat rakamlarının ithalata göre daha yavaş arttığını göz önünde bulundurduğumuzda, İzmir'de dış ticaret açığının da giderek arttığını söyleyebiliriz. 2001 yılında 0,8 milyar dolar olan dış ticaret dengesi 2002 yılındaki artış dışında genel anlamda azalarak 2007 yılında 3,4 milyar dolar dış ticaret açığına ulaşmıştır.

İzmir ihracatının ithalatı karşılama oranında da bir azalma yaşanmasına rağmen Türkiye'nin % 60 civarında olan ihracatın ithalatı karşılama oranına göre oldukça iyi bir konumdadır.

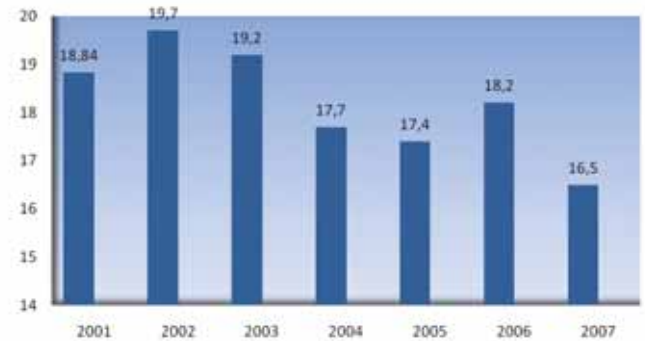
Grafik 1. İzmir'in Yıllara Göre İhracatı (milyar dolar)

Kaynak: TÜİK

2001-2007 yılları arasında İzmir ihracatında ortalama % 20,2 oranında artış yaşanmıştır.

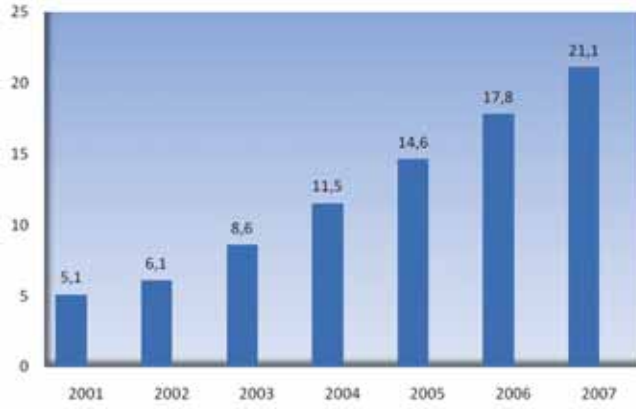
Grafik 2. İzmir İhracatının Türkiye İhracatı İçindeki Payı (%)

Kaynak: TÜİK

Kentimizin Türkiye ihracatı içerisindeki payını incelediğimizde; 2002'de % 20'ye varan oranın 2007 yılında %16,5'e düştüğünü ve İzmir'in Türkiye ihracatı içindeki payının azaldığını görüyoruz.

Grafik 3. İzmir'in Yıllara Göre İthalatı (milyar dolar)

Kaynak: TÜİK

İzmir ithalat grafiğinde de ihracata benzer bir artış göze çarpıyor. 2004 yılına kadar ihracat ithalattan fazlayken 2004 yılında bu durum tersine döndü. Bu yıldan itibaren ithalat ihracattan daha fazla seyretti.

Dış ticaret açığı en fazla 2007 yılında yaşandı. Ayrıca 2007 yılı 3,3 milyar dolarlık artışla ithalatta en büyük artışın yaşandığı yıl oldu.

Tablo 2. İzmir İthalatının Türkiye İthalatı İçindeki Payı (%)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
İthalat	12,3	11,8	12,4	11,7	12,5	12,7	12,4

Kaynak: TÜİK

İzmir ihracatının Türkiye ihracatı içindeki payı, ithalatının Türkiye ithalatındaki payından büyük. Bu durum, İzmir'in Türkiye ihracatında oynadığı rolü daha net gösteriyor.

2006 ve 2007 yılı ülkemiz ihracatında İzmir; İstanbul ve Bursa'dan sonra üçüncü sırada yer alıyor. 2006 ve 2007 yılı ülkemiz ithalatında ise İzmir; İstanbul, Kocaeli, Ankara, Bursa illerinin ardından 5. sırada geliyor.

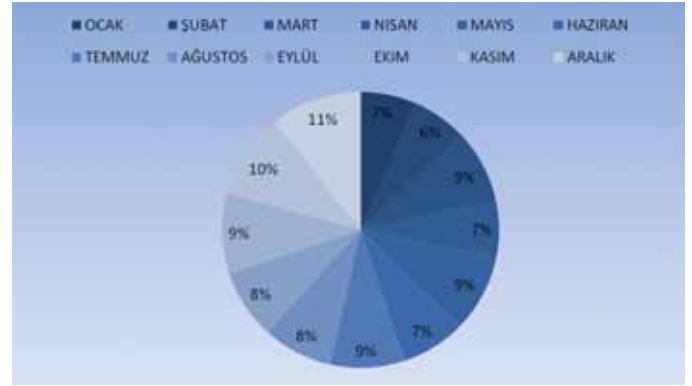
İzmir'de Aylara Göre İthalat-ihracat

İzmir'in aylara göre ithalat-ihracat yüzdelerine bakıldığında 2007 yılında ihracattaki en büyük artış %11'lik dilimle Kasım ayında, ithalattaki en büyük artış yine %11'lik dilimle Aralık ayında gerçekleşti. Hem ihracat hem de ithalatın en az yapıldığı aylar Ocak ve Şubat olarak karşımıza çıkıyor.

Grafik 4. 2007 Yılı Aylara Göre İzmir İhracatı

Grafik 5. 2007 Yılı Aylara Göre İzmir İthalatı

Kaynak: TÜİK

2008 yılı Ocak-Mayıs dönemi ihracatı, 2007 yılı Ocak-Mayıs dönemindeki ihracata göre 632 milyon dolar yukarıda. 2008 Ocak-Mayıs dönemi ithalatı ise geçen yılın aynı dönemine göre 986 milyon dolar yükseldi.

Tablo 3. 2008 Yılı İzmir İthalat-ihracat (bin dolar)

	OCAK	ŞUBAT	MART	NISAN	MAYIS	TOPLAM
İhracat	553.280	599.724	626.262	653.380	652.355	3.085.001
İthalat	615.625	705.581	641.976	838.408	799.203	3.600.793

Kaynak: TÜİK

2008 yılında en büyük ithalat artışı yüzde 40,2 ile Mayıs ayında, ihracat artışı ise yüzde 16,4 ile Mart ayında gerçekleşti.

İzmir'de Gümrüklere Göre İthalat-ihracat

Tablo 4. 2007 ve 2008 Yılı Ocak-Nisan Dönemi Gümrüklere Göre İhracat (bin dolar)

GÜMRÜK	2007 yılı Ocak-Mayıs	2008 yılı Ocak-Mayıs	Değişim (%)
İzmir Güm.Md	4.501.302	5.828.920	29,5
Aliağa Güm.Md.	1.842.274	3.245.775	76,2
İzmir (Ege) Serbest Bölge Güm. Md.	179.120	200.212	11,8
Adnan Menderes Güm. Md.	99.882	107.694	7,8
Çeşme Güm. Müd.	25.575	35.772	39,9
Menemen Deri serbest Bölge Güm. Md.	18.300	21.121	15,4
Dikili Güm. Md.	12.844	16.484	30,4
İzmir Tır Güm. Md	12	4.754	39949,3
İzmir Yolcu Salonu	724	948	30,9
TOPLAM	6.679.833	9.481.680	---

Kaynak: TÜİK

2008 yılı Ocak-Mayıs döneminde en çok ihracat 5,8 milyar dolarla İzmir gümrüğünden yapılan ihracat oldu. 2007 yılı Ocak-Mayıs döneminde de ilk sırayı 4,5 milyar dolarla İzmir gümrüğünden yapılan ihracat almıştı.

İzmir gümrüğü ihracat payı en büyük olan gümrük olmasına rağmen 2007-2008 Ocak-Mayıs değişim yüzdelerinde altıncı sırada yer alıyor.

Tablo 4'teki değişim yüzdeleri incelendiğinde, ilimizde bulunan her gümrükten yapılan ihracatın büyük oranlarda arttığı görülüyor. En büyük değişim İzmir Tır gümrüğünde ve Aliağa Gümrüğünde gerçekleşmiş.

Tablo 5. 2007 Ve 2008 Yılı Ocak-Nisan Dönemi İzmir'de Gümrüklere Göre İthalat (bin dolar)

GÜMRÜK	2007 yılı Ocak-Mayıs	2008 Yılı Ocak-Mayıs	Değişim (%)
Aliağa Güm. Md.	4.113.440	6.877.215	67,2
İzmir Güm. Md	3.008.018	3.983.553	32,4
İzmir (Ege) Serbest Bölge Güm. Md.	412.782	331.832	-19,6
Adnan Menderes Güm. Md.	90.871	185.640	104,3
İzmir Tır	143.626	106.259	-26
Menemen Deri Serbest Bölge Güm. Md.	77.876	84.029	7,9
Dikili Güm Müd.	17.483	31.334	79,2
İzmir Yolcu Salonu	205	404	96,9
Çesme Güm. Müd.	-	64	-
TOPLAM	7.864.301	11.600.330	---

Kaynak: TÜİK

2007 yılı verilerine bakıldığında Ocak-Mayıs döneminde en fazla ithalat 4,1 milyar dolar ile Aliağa Gümrük Müdürlüğünden yapıldı. 2007 yılı Ocak-Mayıs döneminde Çesme gümrüğünden ithalat yapılmamış olmasına rağmen 2008 yılı Ocak-Nisan döneminde 64 bin dolarlık ithalat yapıldığı dikkat çekiyor.

Ocak-Mayıs dönemi dikkate alındığında; 2008 yılı ihracatında 2,7 milyar dolar, ithalatında ise 3,7 milyar dolar artış gözlenmektedir.

İzmir'de Sektörlere Göre İthalat-İhracat

Tablo 6. 2007 Yılında İzmir'de Sektörlere Göre İhracat (dolar)

SEKTÖR ADI	TOPLAM
Giyim eşyası	954.239.198
Ana metal sanayi	696.110.245
Gıda ürünleri ve içecek	643.076.961
Tarım ve hayvancılık	639.536.149
Motorlu kara taşıtı ve römorklar	504.898.182
Kimyasal madde ve ürünler	482.619.988
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat	431.538.856
Tekstil ürünleri	412.902.598
Metalik olmayan diğer mineral ürünler	260.065.251
Plastik ve kauçuk ürünleri	212.286.424

Kaynak: TÜİK

Yukarıdaki tabloda 2007 yılında İzmir'de en çok ihracatı olan ilk on sektöre yer verilmiştir. Buna göre; İzmir ihracatında en fazla giyim eşyası yer almakta, ana metal sanayi, gıda ürünleri ve içecek sırasıyla ikinci ve üçüncü sırayı almaktadır.

Tablo 7. 2007 Yılında İzmir'de Sektörlere Göre İthalat (dolar)

SEKTÖR ADI	TOPLAM
Kimyasal madde ve ürünler	1.068.371.921
Motorlu kara taşıtı ve römorklar	735.084.412
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat	703.251.369
Ana metal sanayi	482.560.491
Atık ve hurdalar	464.302.468
Kâğıt ve kâğıt ürünleri	347.467.197
Tarım ve hayvancılık	326.156.664
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazlar	257.096.282
Gıda ürünleri ve içecek	251.359.027
Tekstil Ürünleri	226.819.614

Kaynak: TÜİK

2007 yılında İzmir ithalatında kimyasal madde ve ürünler en yüksek paya sahip. İlk on sektörü ele aldığımızda ana metal sanayi, gıda ürünleri ve içecek, tarım ve hayvancılık, tekstil ürünleri gibi sektörlerde ihracat aynı alanlarda yapılan ithalattan daha fazla.

İzmir'de Ükelere Göre İthalat-İhracat

Tablo 8. 2007 Yılı İzmir İline Kayıtlı Firmaların İhracatının Ükelere Göre Dağılımı (Dolar)

ÜLKE ADI	TOPLAM
Almanya	711.729.743
A.B.D.	537.854.830
İngiltere	486.066.087
İspanya	445.781.495
İtalya	425.444.285
Fransa	307.653.162
Hollanda	265.626.807
Ege Serbest Bölge	170.963.673
Belçika	164.948.680
Romanya	145.995.321

Kaynak: TÜİK

Tablo 8'de de görüldüğü gibi; 2007 yılında İzmir iline kayıtlı firmalar en çok ihracatı sırasıyla Almanya, A.B.D. ve İngiltere'ye yapmıştır.

Tablo 9. 2007 Yılı İzmir İline Kayıtlı Firmaların İthalatının Ükelere Göre Dağılımı (Dolar)

ÜLKE ADI	TOPLAM
Almanya	819.320.454
İtalya	566.811.826
Rusya Federasyonu	536.520.857
A.B.D.	477.378.449
İngiltere	458.914.669
Çin	386.010.739
İspanya	323.760.827
Fransa	299.585.730
Hollanda	182.679.158
Polonya	173.922.860

Kaynak: TÜİK

2007 yılı ihracatında olduğu gibi ithalatta da ilk sırayı Almanya almış, Almanya'yı İtalya ve Rusya takip etmiştir.

Sonuç

İzmir'in ülkemiz ticaretinde çok önemli bir payı olduğu istatistiki rakamlarla da ispatlanmaktadır. İzmir'in ülke ticaretindeki yeri geçmişte olduğu gibi bugün de oldukça önemlidir. Ancak İzmir'in dış ticaret potansiyelini yeterince ortaya koyup koyamadığı konusu tartışılmaktadır.

İzmir'in ulaşım olanaklarını yeterince kullanmadığına dair eleştiriler gelmektedir. Günümüzde demiryolu etkin olarak kullanılmamaktadır. İzmir Alsancak Limanı ihtiyaçlara cevap veremez duruma gelmiştir. Okyanus aşırı yük taşıyan büyük tonajlı gemiler artık kentimizi tercih etmiyor. Limanın özelleştirilme sürecinin yargıya

intikal etmesi de limanda gerekli yatırımların yapılmasının önünü tıkadı.

Dış ticaretimizi önemli derecede etkileyen liman sorununun çözümlenmesiyle kentimizin, ülkemiz dış ticaretinde önemini daha fazla arttıracığını düşünüyoruz.

Tek başına İzmir Alsancak Limanı, Türkiye'nin artan dış ticaret hacmine cevap veremiyor. Bu nedenle yeni limanlara ihtiyaç var. Çandarlı Limanı'nın ve tersanenin bir an evvel hizmete girmesi gerekiyor.

Üç tarafı denizlerle çevrili olan Türkiye'nin bu potansiyelini değerlendirmek için bütün yetkili kurumların bir an önce bu işlemi yapması gerekiyor.

Limanlarımızın daha kullanışlı ve modern hale getirilmesiyle, ticarete zaten önemli bir yere sahip olan İzmir'in Türkiye içindeki payı giderek artacak, bu durum da ülkemizin dünya içindeki payının artmasıyla sonuçlanacaktır.

İzmir'in lojistik üssü olma hedefi doğrultusunda liman gelişimlerine destek vermek dünya ile rekabet

eden bir kent için vazgeçilmez bir şart. Kaldı ki limanlar sadece İzmir için değil ülkemiz için de çok önemlidir.

Eğer dış ticarete İzmir'in çok ilerilere gitmesini istiyorsak sadece denizyoluna değil, demiryolu ve havayolu taşımacılığına da önem vermemiz gerekiyor.

Alternatif ulaşım yollarının gelişiminin hızlandırılması, İzmir dış ticaret potansiyelini bugünkü konumundan çok daha ilerilere taşıyacaktır.

KAYNAKÇA

•Baran Hitay, *İzmir Ticaret Tarihi, İzmir Ticaret Tarihi Müzesi ve Antik Ege'de Ticaret, İzmir Ticaret Odası Yayını, No: 159*

•www.egebirluk.org.tr,

•Dış ticaret istatistikleri verileri, <http://www.tuik.gov.tr/>

•İthalat-ihracat verileri, www.dtm.gov.tr

•İzmir Limanı tartışması, haber, [EGE EKONOMİSİ.COM](http://www.egekonomisi.com): İzmir Limanı tartışması devam ediyor

• <http://www.yeniasir.com.tr/ya2007/03/27/index.php3?kat=ana&sayfa=ilks1&bolum=gunluk>,

